

Skilagóð bretskt avgerð um Pinochet

Oddagrein

DÓMARARNIR í bretsku Yvirhúsinum, sum eru hægsti dómandi instansur í Bretlandi, gjørdur mikudagin av, at diplomatiskur immunitetur - órin - ikki fevnir um fyrrverandi chilenska einaræðisharran, Augusto Pinochet. Herfyri setti ein bretskur undirráttur Pinochet í stovuvardhald, tí ynski var frammum at fáa hann útlýggjaðan til Spania at verða settan fyrri rættin fyrri at hava framt brotsgerðir móti sponskum borgarum í Chile undir einaræðisstýri sínum. Hesa avgerð broytti Hægstirættur, sum metti, at diplomatiskt órin var galdandi fyrri Pinochet, tí hann framvegis er senatorur í Chile.

NÚ hava so dómarnir í Yvirhúsinum, sum stendur omanfyri Hægstarætti, broytt avgerðina hjá Hægstarætti. Triggir av teimum fimm dómarnum komu til ta niðurstøðu, at diplomatiskt órin ikki galt fyrri Pinochet, tí hesin er skuldsettur fyrri brotsgerðir av ringasta slag. Tað er nú upp til bretsku innanríkisráðharran, hvat viðari skal henda í málinum. Avgerðin í Yvirhúsinum er Bretlandi til miklan sóma. Vit minnst, hvussu bretar við dirvi og áræði fóru í krígg móti nazistunum. Tí fer eingin at gloyma Bretlandi fyrri. Og nú hendir tað so aftur, at Bretland vísir dirvi og áræði, hesaferð til at fáa ein einaræðisráðharran og hópráðsmann fyrri rættin. Fyrr ella seinni mátti okkurt land taka slíka mannliga avgerð sum hesa, ið nú er tikin. Hetta er tað vit hava bíðað eftir. Nú heimurin gerst altsamt minni og vit alt meira gerast partur av einum heimssamfelag, tá ber ikki longur til hjá hópráðsmönnum og einaræðisráðharrum at fjala seg aftanfyri eitt sokallað diplomatiskt órin og harvið sleppa undan rættarsókn.

BRETSKA avgerðin er einki minni enn eitt vegamót í royndunum at fremja mannarættindi kring allan heimin. Hetta er í tráð við slóðrótandi arbeiði hjá felagsskapum sum ST og Amnesty. Eftir hesa avgerð kunnu eingir einaræðisráðharrar kennar seg tryggar. Og soleiðis skal tað vera. Avgerðin er eitt týðandi stig á leiðini fram móti heimsrættarsamfelagnum.

VIT, sum sita í Føroyum og fylgja hesi gongd, kunnu so fegnast um, at so frægar sjónvarpsrásir sum BBC síggjast í mongum heimum. Henda óhefta miðlárás er við til at lata upp eygu og oyru okkara fyrri tí órættvísi, ið fer fram nógva staðni kring heimin. At formaður fólkaflokksins og Margaret Thatcher ikki teljast millum tey, ið taka veruleikan í eitt nú BBC til eftirtekta, er teirra skomm.

Sosialurin

Lesarabrøv

Fullveldið – proklamatión ella veruleiki?

Í samljóð við stovu flokksins, skjeyt Fólkaplokkurin upp undan lýðingsvalinum, at gjørdur varð nýggjur sáttmáli millum Føroyar og Danmark, ein sokallað samræðing. Flokksins sjónarmið eru nærum óbroytt endurgivin á fyrstu síðu, pkt. 1,1 í samgonguskjalinum.

Við atlit at hesum málsetningi, so er Fólkaplokkurin harumframt av teirri grundfatan, at vit ikki rokka tjóðskaparligum frælsi fyrr enn vit kunnu tryggja karnarnar um figgjarliga frælsið, tí sum kunnugt livir eingin av berari formalismu ella proklamatiónum. Við atlit at hesi sannroynd hefur flokkurin áhaldandi øll niðurniðar vísir á tað neyðuga í, at føroyski búskapurin verður lagdur sum ein nórðurlatlantiskur fiskivinnubúskapur, har kostnaðarstøðið er ein spegilsmynd av teimum framleiðslumøguleikum, sum ein slíkur búskapur leggur lunnar undir.

Tað er óneyðugt at minna á, hvørja lagnu hesin búskapur hefur fingið millum hinar flokkarnar og í fjølmjóðunum.

Lønartíllagingar

Beinleiðis ríkisveitingin knappast skjótt um millardina. Aðrar veitingar frá statskassanum táttu í fjórðingsmilli. Samanumtikið er samlaða veitingin tí knappliga helvtina av figgjarløgtingslógini. Neyvan fara danir at nokta at skerja ríkisveitingina. Spurningurin er heldur um ríkisveitingin verður skorin yvir styttri ella longri áramál.

Ófta hoyrast tey sjónarmið, at danir, orsakað av millumtjóða sáttmálum, eru bundin at veita landskassanum ískoyti til føroyska samfelagið er burðardýgt.

Hesi sjónarmið halda ikki í veruleikanum, men fortreytingja ta sannroynd, at megna samgongan at fullføra sín fullveldissetning, so fer samfelagið ikki at vera skipað samsvarandi verandi inntøkumøguleikum landskassans.

Fer ríkisstuðulin at falla burtur, verður tí neyðugt við eina tíllagingargongd, sum verður rættiliga víttle. nandi, og sum eisini fer at seta nýggj mörk fyrri búskaparliga ráðarunum í landinum.

Fyrsta beinleiðis áriníð verður lønartíllagingar, sum verða orsakaðar av nýggju marknaðarligu fortreytnum. Hesar tíllagingar verða sjálvsagdar, skulu vit rokna við framleiðsluvingini, sum skal til, skal tað eydnast at varðveita livivótin í landinum.

Ein og hvør avgerð hefur avleiðingar. Tað er tí sjálv-

sagt, at politiski myndugleikin í sínum boðskapi ger greitt, at verður fullveldið rokkið, so verður neyðugt at stríðast fyrri at varðveita verandi lívsfor. At boða annað má metast sum gyki.

Formalia

Millum manna hoyrist javnan, at spurningurin um fullveldi er bert ein spurningur um formalia, ein avgreiðslu-spurningur. Í tí høpi fært tú rákan av, at fullveldisspurningurin er ein trúðarspurningur heldur enn nakað annað.

Somu sjónarmið eru mangan vavd saman við teirri fatan, at øll elendigheitin fyrst í niðurnum hevdði sín uppruna í landsuðri. Hetta er fortreytingjan av veruleikanum.

Tað er staðfest, at stjórnin og danska figgjarveldið villleiddu landsstýrið í sambandi við partabærvabýðið, og danir hava eisini goldið fyrri síni mistøk, men upprunan til vanlukkulig stöðu okkara í niðurnum finna vit harafturimóti her á landi.

Hóast tað, so er eingin ivi um, at samfelagið ikki framhaldandi toli at virka eftir heimastýrslógini, sum er ein karmur við vantandi samsvári millum ábyrgd og myndugleika og ein skipan við ógreiðu um ábyrgdina í peninga- og búskaparligu viðurskiftunum millum ríkispartarnar. Tað er eisini undir heimastýrslógini, at samfelagið fór av knóranum.

Tað er tó neyvan rætt einvegis at geva heimastýrslógini alla ábyrgdina av politisku og peningaligu dispositionunum, tá menn í politiskum skilaleysum offarakæti forkomu føroyska búskapinum. Sum kunnugt er eingin lóg betri enn tey fólk, sum umsita hana, heldur ikki heimastýrslógini ella onnur lóg, sum frammyrir skal regulera viðurskiftini Føroyar og Danmarkar ímillum.

Varda tilveran

So hvørt sum samfelagið fer at standa á egnum beinum er neyðugt, at vinnulívið burturav verður ríkið eftir handilsligum meginreg. m. Hetta hefur við sær, at farið verður burtur frá tí hugburði, at samfelagið kann rekast eftir øðrum enn búskaparligum fortreytnum.

Serstakliga verður neyðugt at táttu í almenna sektorin, sum í dag livir eina varda tilveru, góldin av donsku ríkisveitingini.

Áriníð frá almenna sektorinum á lønarlagið og harvið kostnaðarstøðið er sera umfangandi. Verður ríkisstuðulin skorin niður ella fellur burtur, rakar skurðurin tí

fyrst hitt almenna. Eisini hefur ríkisstuðulin verið orsök til ávirkan á privatú tæstuvinnuna, sum hefur lagad seg til ríkisstuðulin, og tí helst er størri enn okkara eginfremleiðsla loyvir.

Nýggju fortreytnir fara tí at krevja, at politiski myndugleikin megna at halda fast við ein búskapar- og vinnulívspolitikk, har málið er skattalættar og lønartíllagingar soleiðis, at framleiðslan kann vaksa og soleiðis kompensera fyrri niðurskurðinum í almenna sektorinum og samstundis tryggja, at privata tæstuvinnan ikki fer fyrri bakka.

Hvussu tíllagingartíðin er far hepnast, er ilt at spáa um. Tó er givið, at náa vit ikki fullveldinum, verður neyðugt at stríðast fyrri at halda uppi lívsforin. Tá samlaði ríkisstuðulin er burtur, er burturvið at halda, at danska vælferðarskipanin í Føroyum kann halda fram óbroytt. Harafturimóti verður lendski búskapurin fyrimyndin, við lægri skatti, reguleraðum lønarlagi, minni almennum sektori ella saman lagt – lægri kostnaðarstøði.

Fólkaviljin

Hóast politiski myndugleikin í fyrstu atlugu skal taka stöðu til broytingar millum ríkispartarnar, so liggur seinasta orðið um politisku kósina hjá fólkinum.

Tað er tí sera umráðandi, at politiski myndugleikin fær til vega allar upplýsingar, sum kunnu vera sakligt stöði undir avgerðunum um broytt ríkisrættarlig viðurskifti.

Landsstýrið hefur fyrri-

Bjarni Djurholm,
løgtingsmaður

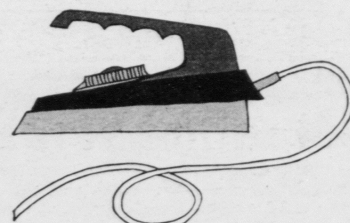
reikað verkætlanarskipan, har málið er at seta nevndir at kanna og lýsa ríkisrættar- og búskaparligu viðurskiftini, gerast Føroyar fullveldi.

Broytingar eru alneyðugar. Tað er tó umráðandi, at landsstýrið í sínum kanningsarsetningi ikki velur leiðina, har málið er alt ella einki, men harafturimóti ger útgreiningar á breiðum stöði.

Fortreytin fyrri tjóðskaparligum frælsi, er búskaparligt frælsi. Hesa fortreyt eigur landsstýrið at leggja sær í geyma. Er málið hinvegin verandi samfelagsbygnaður, góldin av dønnum, so verður fullveldisætlanin ikki annað enn eitt tjóðskaparligt eksperiment uttan innihald – ein proklamatió uttan veruleika. Tað verður ósmiligt.

Bjarni Djurholm

Tað er lættari at slökkja eina kontakt enn ein eld!

Hugsa teg um. Tað skaðar ikki.

TRYGGINGARFELAGIÐ
FØROYAR